

A létezésből vett érv

Érvek Isten létezése mellett

Tartalom

- 1 A független létezés érve
 - 1.1 Bevezetés
 - 1.2 A létezés ajándék
 - 1.3 A világegyetem
 - 1.4 Ki az adományozó?
- 2 Az általános okság érve (kontingencia)

Aquinói Tamás a következő öt érvet használta. Ezek részletesen olvashatók írásaiban (Summa Theologica I:2:3; Cont. Gent., I, XIII.):

1. A „mozdulatlan mozgató”. A mozgás, ahogy az a természetben történik feltételez egy első mozdulatlan mozgatót (primum movens immobile), aki Isten. Különböző mozgatók végtelen sorára van szükségünk, ami nem logikus magyarázat.
2. Mindent valami okoz. Ha az univerzumban zajló események sorozatát követjük, és mindig keressük a megelőző okokat, akkor elkerülhetetlenül egy olyan első okozó létezésére kell következtetnünk, amely nem okozat.
3. Minden létező dolog a világban valamikor létrejött, és egyszer el fog múlni. Egyikük sem teljesen független más dolgoktól. Ezt nevezik esetlegességnek. A kontingens világmindenség magában rejt egy szükséges létező létét, aki Isten.
4. A tökéletesség különböző fokai csak egy abszolút tökéletességgel összehasonlítva értelmezhetők. Ez a tökéletesség Isten.
5. A világegyetemben megfigyelhető csodálatos rend és összhang bizonyítéka egy intelligens alkotó létének. Ez nem más, mint Isten, aki mindent célirányosan vezet. (Ezt teleológiai érvnek is nevezik.)

Mindezek és még néhány más érv is valójában nem egymástól független és elhatárolható érvek, hanem csupán különféle megfogalmazásai az általános oksági érvnek. Ez az érv azon alapszik, hogy a fent említett jelenségeket nem lehet kielégítően megmagyarázni anélkül, hogy elfogadnánk a létezésnek és cselekvésnek önmagában létező és önmagát indokló okát. Minden erre az egy okra mutat rá.

Az alábbiakban a létezésből vett érveléssel foglalkozunk. Abból a legalapvetőbb megfigyelésből indulunk ki, hogy mi és a világegyetem létezik. Mi ennek az oka?

Két különféle módon fogunk válaszolni, de válaszaink valójában ugyanazon a gondolatmeneten alapszanak.

⚓ 1 A független létezés érve

⚓ 1.1 Bevezetés

Amikor azt mondjuk: Isten, olyan lényt értünk alatta, akinek nincs kezdete és vége, és aki soha nem változik. Az Ő létezése teljesen független minden egyébtől. A következő szövegnek célja, hogy megmutassa: léteznie kell egy, a fent említett jellemzőkkel bíró lénynek, ha világunknak van értelme. Mindezekkel még nem írtuk le Isten minden fontos tulajdonságát, ezek azonban mégis nagyon alapvetőek.

⚓ 1.2 A létezés ajándék

A legközelebbi példa saját életünk. Egyszer megszülettünk, és egyszer meg fogunk halni. Élünk, de az életünk sok körülménytől függ. Nem mi döntöttük el, hogy éljünk, és azt sem dönthetjük el, hogy meg akarunk-e halni, vagy nem. Létezésünknek sok feltétele és külső oka van, más szóval: létezésünk nem foglalja magában okát is. Nem vagyunk függetlenek. Azt kérdezzük: „Miért létezek?“, és a választ magunkon kívül kell keresnünk. Hasonlóan van ez a világegyetem más létezőivel is. Sokuk esetében közvetlenül megfigyelhetjük kezdetüket és végüket: jönnek és eltávoznak, létrejönnek, keletkeznek és elmúlnak. Más dolgok esetében változékonyságukat figyelhetjük meg. Minden ami változik, alá van vetve a változásoknak, és nem teljesen független létezésében. Léte különböző szakaszokból áll, ezek jönnek-mennek, elkezdődnek és elmúlnak. Így azt figyeljük meg, hogy nem csak mi, de minden dolog a világmindenségben kívülről kapta létezését. Ez ajándék.

⚓ 1.3 A világegyetem

Mikor a kisgyermek ismerkednek a dolgokkal, azt kérdezik: „Miért?“, „Honnan?“. Ha megpróbálunk választ adni, válaszukra újabb kérdések merülhetnek fel. Lehetetlen olyan választ találni, ami nem szül újabb kérdéseket. Előbb vagy utóbb feladjuk. Két lehetőségünk van. Létezik végső válasz, de az túl összetett, vagy végső válasz nem létezik a világegyetem keretein belül, mert azt kívülről hívták létre. A keresztények hiszik, hogy a második válasz az igaz, ezért gyakran az a vád éri őket, hogy az egyszerűbb megoldást választják. Ennek a hitnek nem az az alapja, hogy ez az egyszerűbb megoldás. Tény, hogy a világegyetem nem lehet több, mint az azt alkotó részek, ugyanúgy az emberiség sem több, mint az emberek összessége, akik alkotják. Ha a világegyetemben minden úgy kapta létezését, mint ajándékot, hogyan állíthatnánk valami mást róla? A világegyetem nem több, mint alkotóelemeinek összessége.

⚓ 1.4 Ki az adományozó?

Hisszük, hogy a világegyetemet kívülről hívták létre, és létrehívója minden egyébtől független kell, hogy legyen. Változatlan, idő és tér fölött álló. A Biblia ilyennek írja le Istent.

Az Isten, aki teremtette a világot és mindazt, ami benne van, aki mennynek és földnek Ura, nem lakik emberkéz alkotta templomokban, nem szorul emberi kéz szolgálatára, mintha szűkölködne valami nélkül: mivel ő ad mindenkinek életet, lehetetet és mindent. *(Apostolok cselekedetei 17:24-25)*

Én vagyok az Alfa és az Ómega, így szól az Úr Isten, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható. *(Jelenések 1:8)*

Ezt mondja az Úr, Izráel királya és megváltója, a Seregek Ura: én vagyok az első

és az utolsó, rajtam kívül nincs isten. (Ézsaiás 44:6)

2 Az általános okság érve (kontingencia)

A kauzalitás, vagy kielégítő ok elvének érvényessége az alapja a logikus gondolkodásnak, amire minden tudomány és emberi tudás épül. Ezért tekintjük a következőkben érvelésünk előtételének. Ez egyike a gondolkodás négy alaptörvényének, melyeket minden ember alkalmaz a mindennapi életben, még ha ez nem is tudatos számára. (A négy alapelv: az azonosság elve, ellentmondás elve, a kizárt középút és a kielégítő ok elve.)

Az alapelv azt mondja ki, hogy minden, ami létezik vagy megtörténik, kielégítő magyarázattal kell, hogy rendelkezzen vagy önmagában, vagy valami másban.

Elméletileg a létezés két kategóriáját tudnánk megkülönböztetni: az abszolút szükségszerű létezést, ami önmaga létezését magyarázza, valamint a kontingens létezést, amely csak egy magán kívül eső okkal magyarázható. Ha megpróbálunk magunk körül mindent besorolni ebbe a két csoportba, előbb vagy utóbb le kell vonnunk a következtetést, hogy **a valóságban mindent a kontingens létezők csoportjába kell sorolnunk**. Tovább lépve a levont következtetésünkkel kiterjesztjük alapelvünket a világegyetemre, mert ha azt állítjuk, hogy egy halmaz elemei kontingensek, akkor az egész halmaz is kontingens. Nem feltételezhetjük, hogy olyan elemek, amelyeknek csak kontingens tulajdonságokat tulajdonítunk, mivel egymással kapcsolatban vannak, abszolút tulajdonságokat adhatnak az általuk képzett halmaznak. Ezért, ha valaki azt feltételezi, hogy, habár a világegyetem minden eleme kontingens, a világegyetem egésze mégis önmagát magyarázó, önmagában létező, azt kell mondjuk: állítása logikátlan, mert figyelmen kívül hagyja a tényt, hogy csak olyan jellemzőket nevezünk abszolút tulajdonságoknak, melyek nem megelőző folyamatok vagy okok eredményei. Ebben az esetben a feltételezett „abszolút jelleg” függ az egyes kontingens elemek kapcsolatától. Következésképpen **az egész, mely kontingens elemekből áll, szintén kontingens kell, hogy legyen, ami azt jelenti, hogy a világmindenség létrejöttére rajta kívül eső megfelelő magyarázatot kell keresnünk**.

William Ockham, 13. századi filozófus megfogalmazott egy alapvető elvet a tudományos kutatásban: ha valaki egy még meg nem magyarázott jelenséget vizsgál, a lehető legkevesebb előfeltételezést kell alkalmaznia, amennyi valóban nélkülözhetetlen.

Néhány ateista ezt az ötletet felhasználva arra a következtetésre jutott, hogy alaptalan Isten létezését feltételeznünk csupán azért, mert nem tudjuk megmagyarázni a világmindenség létezését és keletkezését. Gondolják, sokkal ésszerűbb azt hinni, hogy a kozmosz önmagát indokló. Valójában éppen emiatt az alapelv miatt sokkal logikusabb és kézenfekvőbb egy transzcendens lény létére következtetnünk, aki minden létezés forrása, és természetét tekintve tökéletes tulajdonságokkal bír. Ebből a feltevésből minden egyéb tulajdonságot le lehet vezetni inkább, mint, hogy egymástól független, különféle abszolút jellemzőket tulajdonítsunk a világegyetemnek, mely megfigyelésünk szerint nem bír ezekkel a tulajdonságokkal. A világ elemeit vizsgálgatva a legkisebb jelét sem találjuk annak, hogy az abszolút, vagy önmagát magyarázó tulajdonságokkal bírna. Valóban gyermetegebb dolog egy láthatatlan első ok létét feltételezni, mint láthatatlan abszolút jellemzők meglétét?

Miért nem ellentmondásos, hogy mindennek van egy megelőző oka, de mégis létezik egy nem okozott első okozó?

Amikor azt mondjuk, mindennek kell legyen megelőző oka, akkor a kontingens világunkban létező elemekre gondolunk. Az első okozóról azt állítjuk, hogy transzcendens. Ellentmondás akkor állna elő, ha azt mondanánk, hogy Isten egy, világunk immanens elemei közül. Következésképpen a világ létforrásának nem kell, hogy ugyanolyan tulajdonságai legyenek, mint a világnak.

Sok ember természetes módon, alapos filozófiai vagy teológiai érvelés nélkül jut el arra a gondolatra, hogy **a világmindenség háttérében egy végső okozó áll.** Számukra a kérdés csupán az, hogy minek nevezzék ezt, és sokszor nem lényeges a pontosabb válasz. Gyakran halljuk, hogy némelyek azt mondják: hívhatnánk, mondjuk **Ősanyagnak, Atomnak, Abszolútnak, Ideának, Szellemnek, valakinek vagy valaminek.** A javasolt fogalmak közül többről könnyű belátni, hogy azok helytelenek, éppen a használt fogalmak jelentése miatt. Példának okáért, amikor az „anyag” fogalmat használjuk, nem feledkezhetünk el tapasztalatunkról, miszerint minden, ami anyagi kontingens is, kontingens világunk elemei közé tartozik, ezért kell azt feltételeznünk, hogy az első okozó felsőbbrendű létezésének felsőbbrendű tulajdonságai kell, hogy legyenek, nem változó vagy mulandó, mint az anyag, az atomok vagy bármely más eleme az anyagi világnak.

Itt meg kell jegyeznünk, hogy az emberek időnként túlságosan kiterjesztik az evolúció elméletének határait, valamint félreértik célját is. Az evolúciós elmélet nem tudja megmagyarázni a világ végső eredetét, hiszen vizsgált területe a létezők fejlődése, és nem pedig az, hogyan jött létre a létezés a nem-létezésből.

Mások, akik azt állítják, hogy **a végső ok szellemi jellegű,** mint az Abszolút, az Eszme, a Szellem, gyakran tagadják annak személy voltát.

Tapasztaljuk, hogy az ember szellemi természete intelligenciájában, szabad akaratában, szeretetre való képességében, önzetlen kapcsolatok építésének képességében nyilvánul meg. Mindezeket a tulajdonságokat beleértjük, amikor a „személy” fogalmát használjuk. Ha az imént említett alapelvből indulunk ki, mégpedig abból, hogy az abszolút és meghatározott okozó jellemzői nem lehetnek alacsonyabb rendűek, mint a kontingens elemeké, következetesen el kell ismernünk, hogy az abszolút és meghatározott okozónak magasabb szinten kell állnia, mint a személytelen létezés.

A személy fogalom félreérthető, ha annak hétköznapi jelentését vesszük. E fogalmat általában nem választjuk el az ember jellemző és meghatározott korlátaitól. Az ember időben és térben él, teste van, korlátolt a kommunikációban és társai iránti szeretete kifejezésének képességében. Természetesen Isten nincs alárendelve ezeknek a korlátoknak. Ezért, amikor a „személy” fogalmat használjuk, olyan lényt értünk alatta, aki intelligens lényekkel személyes kapcsolatot képes létesíteni. Ennélfogva **olyan valaki kell, hogy legyen, aki értelemmel, szabad akaráttal és öntudattal bír.**

Így tehát egy intelligens és szabad első Okozó, egy személyes Isten létezése, aki nem azonos az anyagi világgal és az emberi értelemmel, feltétlen szükségszerűség.

Minden olyan megközelítés, mely tagadja egy független és személyes Teremtő létét, a világ létezését pedig belső okokkal magyarázza oly módon, hogy az anyagnak, a szellemnek vagy bármi másnak ami a kontingens világban előfordul, önmagától való létezését tulajdonít, végső soron közvetett panteizmus különböző formáinak tekinthető. Ez a gondolkodásmód a fogalmak ellentmondásához vezet, mert összekeveri az okot az okozattal, a kontingenst az önmagában létezővel, a végest a végtelennel. Sok ember esetében ennek a gondolkodásmódnak a következménye lemondás és reménytelenség a világgal kapcsolatban, mert aki ezt hiszi, annak a gonoszsgot és minden rosszat a világban örök és elkerülhetetlen szükségszerűségnek kell tartania. Ha az ember Istent valami mással helyettesíti, elvesztheti saját emberi értékeit, mint például személyiségét, felelősségét, józan megfontolásait és helyes indítékait a jó magaviselethez.

Aki elfogadja egy személyes és szerető Isten létét, lehetőséget nyer arra, hogy felismerje a kiutat a lemondó és reménytelen gondolkodásmódból, mivel az említett negatívumok nem tartoznak hozzá Isten független és tökéletes természetéhez. Az embernek lehetősége nyílik megítélnie saját hozzájárulását a világ fejlődéséhez ahelyett, hogy a végső okozót tenné felelőssé.

Vissza a [Főoldalra](#)

Ha vannak gondolataid vagy kérdéseid az írásunkkal kapcsolatban, örülünk, ha megírod nekünk e-mailben!

Elérhetőséged*:

Üzenet*:

[E-mail elküldése](#)

© 2022 keresztények.hu - Minden jog fenntartva.

E dokumentum változatlan és teljes formában történő sokszorosítása magánhasználatra megengedett.

Minden más jellegű felhasználás, illetve a kiadás bármely formája csak írásos beleegyezésünkkel lehetséges.

Ha másként nem jelöljük, a weboldalunkon található írásainkban közölt bibliai részeket az 1975. évi Újfordítású Biblia javított kiadásából (Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 1990), valamint a Revideált új fordításból (RÚF 2014. Budapest, Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 2014) idézzük.